

SLUTUTVÄRDERING

Samtal för Integration

2020-12-04

Fredrik Grubb
fredrik.grubb@grubbkonsult.se

GRUBB
konsult

Innehåll

Bakgrund	2
Rapportens ramverk	2
Tidslinje	3
Fas 1 Uppstart Kristianstad (Jan – Jun 2018)	3
Fas 2 Produktionsfas (Jul – Dec 2018).....	3
Fas 3 Utvidgningsfas med uppstart Östra Göinge (Jan – Jun 2019)	4
Fas 4 Produktionsfas (Jul – Dec 2019).....	4
Fas 5 Produktionsfas med pandemi (Jan – Nov 2020).....	4
Slututvärdering	6
Metod & Metodutveckling	7
Måluppfyllelse	8
Resultat SamFi - KSD	8
Resultat SamFi - ÖG.....	9
Operativ samverkan.....	11
Strategisk samverkan	11
Implementering	13
Noteringar för framtiden.....	14

Bakgrund

År 2017 ansökte Kristianstads kommun och Arbetsförmedlingen gemensamt om finansiering av processen "Samtal för integration". Grundansatsen var att arbeta gemensamt för att motverka negativa effekter av hedersrelaterade mönster i grupper som befinner sig i utanförskap. Detta hade identifierats som en väsentlig faktor för många individers etablering i samhället. Metoden som skulle användas var gruppsamtal kring en rad viktiga teman.

Ansökan beviljades av styrelsen i Samordningsförbundet Skåne Nordost, och i början av 2018 startade processen. 2019 utvidgades den med grupper riktade mot unga, i denna del anslöt också Östra Göinge kommun.

Processen planeras avslutas den 30 november 2020, dock föreligger i skrivande stund planer på att förlänga processtiden, både i Kristianstad och i Östra Göinge. I denna redovisning avses dock tiden 2018–2020.

Grubb Konsult har av Finsams styrelse fått i uppdrag att genomföra en slututvärdering av processen. Som underlag har funnits befintlig dokumentation, egna anteckningar som förts under processtiden samt anteckningar från möten med operativa och strategiska funktioner i processen.

Rapportens ramverk

Det övergripande ramverket för rapporten är en tidslinje på vilken processen delas in i faser:

1. Uppstart Kristianstad (Jan – Jun 2018)
2. Produktionsfas (Jul – Dec 2018)
3. Utvidgningsfas med uppstart Östra Göinge (Jan – Jun 2019)
4. Produktionsfas (Jul – Dec 2019)
5. Produktionsfas med pandemi (Jan – Nov 2020)

I respektive fas lyfts ett kvantitativt respektive ett kvalitativt perspektiv på olika aspekter:

- Operativt
- Strategiskt
- Samverkan

I avsnittet "Slututvärdering" sammanfattas ett antal slutsatser och bedömningar, både vad gäller processens kvantitativa och kvalitativa resultat.

I det avslutande avsnittet görs en kortfattad analys av resultaten, med några noteringar att ta med inför framtida processer.

Tidslinje

Fas 1 Uppstart Kristianstad (Jan – Jun 2018)

Processens grundläggande ansats var att genom "att arbeta för en s.k. normaliseringsprincip" öka individernas möjligheter till inträde i samhället [från ett utanförskap]. Detta skulle uppnås genom gruppbaseade tematiserade samtal och ett särskilt fokus lades på kvinnor och frågor kring heder.

Under det första halvåret ställdes processledaren och de tillkommande processmedarbetarna inför en rad operativa frågor, t.ex. lokaliteter och hur gruppsamtalen skulle genomföras vad gäller metod och innehåll. Deltagare skulle hänvisas dels från kommunens socialtjänst, dels från Arbetsförmedlingen, något som inte i alla delar flöt på från början.

Då den först tilltänkta metoden vid genomförandet av samtalstillfällena inte visade sig vara applicerbar fick processgruppen tidigt lägga kraft på att skapa ett eget material för samtalen. Detta gjordes på ett strukturerat sätt, bl.a. utifrån principer inom lösningsfokuserade metoder.

Styrgruppen var under denna fas aktiv och träffades varannan månad. På styrgruppsmötena diskuterades en bredd av frågor, alltifrån praktiska frågeställningar till övergripande ansatser kring frågor som heder, målgrupp etc.

Parallellt med det operativa och strategiska arbetet gjordes också spridningsinsatser i bl.a. Bromölla och Östra Göinge. Inför sommaren anmälde den senare kommunen att den var intresserad av att ansluta till processen, dock med en delvis annorlunda inriktning.

Sammantaget kan konstateras att uppstartsfasen innebar många av de utmaningar som liknande processer möter, både vad gäller operativa och strategiska frågor. Det är dock tydligt att processen var tämligen väl förberedd, och att processledning och styrgrupp lyckades få igång den operativa verksamheten snabbt. Frågor och utmaningar hanterade man löpande längst vägen och när fas 2 startade var processen i full gång.

Fas 2 Produktionsfas (Jul – Dec 2018)

Under fas 2 fortsatte den operativa verksamheten grovt sett enligt plan. Dock väcktes centrala operativa frågor bl.a. rörande personal. En viss omsättning av denna uppstod, vilket skapade en hel del utmaningar då flera samtalsgrupper rullade på, och man i processen sedan tidigare kunnat konstatera att det är väsentligt att det kan finnas två samtalsledare närvarande vid varje tillfälle.

Frågor kring tolk i grupper med deltagare med flera olika språk, hur deltagare som samtidigt gick SFI skulle kunna frigöra tid samt frågan om vad som händer med deltagarna efter fullgången Samtal för integration är exempel på centrala utmaningar som processgruppen arbetade konkret med dagligen.

Samtidigt väcktes i styrgruppen en strategiskt viktig diskussion kring hur processen skulle betraktas, som en breddinsats för (i stort sett) alla, eller en utvecklingsprocess för att pröva olika angreppssätt? Dessa diskussioner relaterade också till processens uttalade målformuleringar, och dessa bearbetades vid en särskild workshop i oktober.

Parallellt pågick ett förberedande arbete för att utvidga processen med en ungdomsinriktad del. Samordningsförbundet hade redan godkänt en ansökan om detta, inklusive en ny delprocess i Östra Göinge.

Under hösten startade, i Kristianstad, dels fördjupningsgrupper för de deltagare som gått igenom Samtal för integration, dels grupper för unga i enlighet med utvidgningsplanen. I slutet av året hade över 60 personer gått igenom samtalsserien och nya grupper tillkom löpande.

Fas 3 Utvidgningsfas med uppstart Östra Göinge (Jan – Jun 2019)

I Östra Göinge tillsattes processpersonal i februari och förberedelserna för att börja arbeta med deltagare genomfördes. I april startade den första gruppen, och en period med många metodrelaterade utvecklingsfrågor vidtog. Bland annat diskuterades huruvida, och på vilka sätt, de redan beprövade metoderna i Kristianstad kunde användas i Östra Göinge-kontexten. Det uppstod i början en fördröjning av processparten Arbetsförmedlingens operativa deltagande. Även frågan om processledning blev tidigt en viktig diskussionspunkt.

I Kristianstad rullade gruppverksamheten på, både med ursprungliga gruppansättningar, med fördjupningsgrupper och med grupper för föräldrar respektive unga. Då en antal deltagare upplevt aktiviteten som positiv och uppbyggande blev frågan om vad som händer *efter* det att en deltagare avslutat insatsen alltmer i fokus.

I styrgruppen uppstod en diskussion kring hur processens strategiska arbete skulle gå till framöver. Bland annat diskuterades huruvida det fanns behov av att representanter från processens olika operativa delar var närvarande hela möten, eller om mötena skulle delas in i sektioner som behandlade olika processdelar.

Fas 4 Produktionsfas (Jul – Dec 2019)

Under denna fas var processen i full gång, både i Kristianstad och i Östra Göinge. I stora drag pågick dessa processer parallellt, med få direkta beröringspunkter.

Styrgruppsarbetet strukturerades om i viss mån, och på ett par strategiskt viktiga positioner gjordes personförändringar, bl.a. tillsattes en ny processägare och ansvaret för processen förflyttades inom ramen för Kristianstads kommun.

Diskussioner kring implementering och/eller vad som händer efter processen initierades. Hur skulle alla erfarenheter och kunskaper kunna tas tillvara? Hur skulle de utpekade behovsgruppernas behov kunna mötas i framtiden?

Fas 5 Produktionsfas med pandemi (Jan – Nov 2020)

Denna fas präglades i mycket hög grad av pandemin och dess effekter. De operativa verksamheterna i både Kristianstad och i Östra Göinge pausades eller minskade rejält. Diskussioner kring hur styrgruppen skulle fungera fortsatte, och förändringar i Finsam i form av en ny förbundschef påverkade det strategiska arbetet under denna period.

Framtidsdiskussionerna intensifierades och under våren blev ambitionen att processen skulle lämna in ansökan om förlängning till Finsams styrelse. Bakgrunden till den diskussionen var övergripande dels att skillnaderna mellan processerna i Kristianstad och i Östra Göinge visade sig vara så stora att de i stort sett var två

separata processer, dels att resultaten i båda delarna var så goda att parterna uppfattade det som viktigt att få möjlighet att fördjupa metodutvecklingen ytterligare. Detta uppfattade man inte som möjligt att göra inom ramen för ordinarie verksamhet.

I slutet av perioden, i skrivande stund, pågår arbetet med att behandla nya ansökningar i Finsams styrelse.

Slututvärdering

"Samtal för integration" var en process som, som inte sällan är fallet, kan härledas till andra Finsamprocesser och frågeställningar som väckts inom ramen för dessa. I fokus, från början, var det hinder för integration som s.k. "hedersrelaterade värderingar" kan sätta upp för enskilda individer. Målgruppen identifierades primärt som individer/familjer som haft ett långvarigt försörjningsstöd och ett etablerat utanförskap.

Då utvärderingen generellt landat i att processen "Samtal för integration" i allt väsentligt utvecklats som två parallella processer kommer en åtskillnad göras i det följande. Verksamheten i Kristianstad kommer att noteras som "SamFi-KSD" och verksamheten i Östra Göinge som "SamFi-ÖG". Syftet är att undvika ofta återkommande förtydliganden såsom "Kristianstaddelen av projektet", vilket kan påverka flytet i redogörelsen negativt.

Utvärderingen görs utifrån 4 perspektiv; metod&metodutveckling, måluppfyllelse, samverkan och implementering.

Sammanställning av totala bedömningar av processen utifrån de fyra perspektiven:

Perspektiv	Bedömning
Metod&Metodutveckling	Processen har följt de initiala metodintentionerna samt utifrån uppkomna behov kompletterat och vidareutvecklat dessa på ett bra sätt
Måluppfyllelse	Processens måluppfyllelse har varit mycket god
Samverkan	Operativ samverkan har varit god, strategisk samverkan har inte varit fullgod
Implementering	Processens arbetssätt har inte implementerats, ambitionen i ansökan har därmed inte uppfyllts

Metod & Metodutveckling

Metoden som skulle användas för att åstadkomma målen var baserad på ett arbetssätt som användes i "Vår väg". I korthet kan detta sammanfattas som ett sätt att öka kunskapen hos individerna om det samhälle som de, och deras familjer, lever i. Genom återkommande gruppträffar, med olika teman, skulle individen få möjlighet att ta del av ny kunskap, delge egna erfarenheter samt ta del av andra personer i liknande livssituationers erfarenheter. Insikter som förvärvas skulle kunna leda till att individen prövar nya vägar, t.ex. för att uppnå självförsörjning, alternativt kan de förmedla sina nya kunskaper t.ex. till sina barn.

I SamFi-ÖG var de metodiska ingångsvärdena delvis annorlunda. Förutom att målgruppen var specificerad till ungdomar var också tanken att samtalsledarna skulle vara s.k. "named person". Detta innebär att personen är:

"[...]behjälplig med stöd och rådgivning och som vid behov hjälper den unge med olika vård- och myndighetskontakter. I funktionen ligger även stöd av mer praktisk karaktär, ex.vis förklara brev, fylla i blanketter samt följa med på myndighetsbesök, sjukvårdsbesök o.dyl." (ansökan om utökning, juni 2018)

Det kan konstateras att SamFi-KSD, både operativt och strategiskt, följt de planerade intentionerna på ett flexibelt sätt. Tidigt konstaterades att just "Vår väg" inte var en framkomlig väg, då ställde processgruppen snabbt om och arbetade fram egna metodiska vägar som man sedan kunde påbörja arbetet i grupperna med.

Denna kreativitet och flexibilitet, vilket är en förutsättning för att en utvecklingsprocess ska kunna ha en framåtriktad rörelse, återkom sedan också i SamFi-ÖG. Där var de metodiska ingångsvärdena delvis annorlunda, men processgruppen visade samma konstruktivitet och kreativitet för att möta de utmaningar som uppstod.

UTVÄRDERING: METOD & METODUTVECKLING

Processen har visat en mycket god förmåga att dels värdera, dels implementera, nya metoder och delmetoder utefter uppkomna behov. Behoven har identifierats utifrån interna diskussioner och feedback från deltagarna.

Vid avslutande av processen finns väl dokumenterade metoder, med anpassningar för olika målgrupper. Det föreligger dock ett behov av att vidareutveckla metoderna utifrån ett implementeringsperspektiv, d.v.s. hur kan metoderna användas i ordinarie verksamheter?

Måluppfyllelse

Processens målbeskrivningar var från början en blandning av kvantitativa och kvalitativa mål, och de fördelades på olika mål för individer som hänvisats från kommun respektive från Arbetsförmedlingen.

Som tidigare nämnts bearbetades målformuleringarna under processens gång för att slutligen landa i 5 mål:

- A. att antalet kvinnor i aktivitet mot arbete och studier ska öka
- B. att antalet sjukskrivna av oklar anledning ska minska, t.ex. med hjälp av ökad användning av kommunalt medicinskt underlag.
- C. att kunskapen om det svenska samhället ska öka och leda till en ökad känsla av delaktighet.
- D. att kvinnor som deltagit i samtal för integration i lägre grad än övriga ska lämna etableringen, JOB eller UGA i förtid.
- E. att antalet deltagare som lämnar etableringen gör det med en större förståelse för det svenska samhället

Målen för SamFi-ÖG var föremål för diskussion då de ovanstående målen inte i alla delar passade in. Något formellt beslut vad gäller specifika mål fattades inte, men i diskussionerna konstaterades att t.ex. mål A principiellt också gällde deltagarna i Östra Göinge (både män och kvinnor). Det fanns också redan från början ett kvantitativt mål vad gäller flöde (+ 40 ungdomar).

Resultat SamFi - KSD

I slutet av oktober redovisas totalt 271 deltagare som anvisats och påbörjat processen i Kristianstad:

Deltagare	Totalt
Totalt	271
Fullföljt programmet	210 (78%)*
Planering före, kvinnor från förs.stöd t.o.m våren 2020 (85 st)	Totalt
Ingen	49%
Planering/aktivitet	51%
3 månader efter	Totalt
Ingen	14%
Aktivitet / Praktik / Planering	75%
Självförsörjande	11%

**Not: vanligaste orsakerna till avhopp var att deltagaren fått praktik/arbete eller avslutats pga. sjukskrivning/hög frånvaro*

Ställt mot processens mål A (kvinnor till arbete/studier) bör målet betraktas som uppfyllt. Andelen personer som vid avslut inte har någon planering, d.v.s. kan förmodas vara bidragsberoende under lång tid framöver, har minskat med 35 procentenheter (stegförflyttning 1), samtidigt har 11% gått till självförsörjning (stegförflyttning 2). Med tanke på grundförutsättningarna, att deltagarna har varit långvarigt beroende av bidrag och, i många fall, aldrig tidigare varit självförsörjande, måste resultaten betraktas som mycket goda.

Vad gäller processens mål B kan konstateras att den ursprungliga formuleringen "sjukskrivna av oklar anledning" inte längre redovisas, och därmed blir en uppföljning av det målet inte möjlig.

Mål C och E (ökad kunskap och förståelse) mättes i processen i en fördjupad uppföljning genomförd 2018 och 2019. Genom semistrukturerade intervjuer undersöktes deltagarnas syn på hur SamFi påverkat deras kunskaper och attityder. Totalt besvarade 51 personer frågorna.

98% av respondenterna svarade att de uppfattar att de fått ökad kunskap om samhället efter att ha varit med i Samtal för integration (mål C).

88% av respondenterna svarade att de uppfattar att de är mer delaktiga i samhället efter att ha varit med i Samtal för integration (mål E).

Mål D (lämna etableringen, JOB eller UGA i förtid) har inte varit möjligt att följa upp.

Resultat SamFi - ÖG

I oktober 2020 redovisas totalt 67 deltagare i SamFi-ÖG:

Deltagare	Totalt	Män	Kvinnor
Totalt	67	51	16
Anvisade deltagare	Totalt	Män	Kvinnor
Arbetsförmedlingen	25	16	9
Socialtjänsten	42	35	7
Ålder	Totalt	Män	Kvinnor
18–20 år	24	17	7
21–24 år	35	27	8
Över 25 år	7	7	0
Försörjningsstöd längd	Totalt	Män	Kvinnor
0–2 år	60	44	16
3–5 år	7	7	0
Mer än 5 år	0	0	0
Planering innan	Totalt	Män	Kvinnor
Ingen/sjukskrivna	53	41	4
SFI / AME	14	10	4
Arbetsökande	0	0	0
3 månader efter	Totalt*		
Ingen/sjukskrivna	16		
Arbetsökande / SFI / AME	19		
Självförsörjande / Studerande	22		

*Not: antalet "3 månader efter" släpar efter, därav överensstämmer inte summan med totalen

Av ovanstående framgår att en dryg tredjedel av deltagarna 3 månader efter insatsen har förflyttat sig till kategorin självförsörjande/studerande. Detta speglas också i det relativt höga antalet "ej fullföljande" vilket redovisas som över 50%. Många av de som hamnar i den kategorin har helt enkelt börjat arbeta eller studera.

Ställt mot processmål A (arbete/studier) bör resultatet bedömas som en god måluppfyllelse.

Ställt mot det i ansökan kvantifierade målet att SamFi-ÖG skulle arbeta med över 40 personer så har det målet uppfyllts.

I verksamheten har skattningar av deltagarnas egna uppfattningar gjorts:

Rapport	Totalt
Antal procent upplever att området är viktigt	96,88%
Lärt sig något nytt / ökad kunskap, förståelse och delaktighet i samhället	91,25%

Ställt mot processmål C (ökad kunskap/förståelse) bör resultatet bedömas som en mycket god måluppfyllelse.

I samtal med processmedarbetarna framkommer bl.a. att individer har fått kunskaper om hur olika basala samhällssystem fungerar, t.ex. hur olika ansökningsförfarande går till, hur bostadsmarknaden fungerar eller hur man hanterar kontakt med banken.

UTVÄRDERING: MÅLUPPFYLLELSE

Måluppfyllelsen i Samtal för integration har varit mycket god för de mål som har gått att följa upp, detta gäller både SamFi – KSD och SamFi – ÖG.

Antalet personer som tagit del av insatsen har varit högt, totalt över 270 personer.

Operativ samverkan

I processen har parterna varit Kristianstad och Östra Göinge kommuner samt Arbetsförmedlingen. Inom respektive kommun har olika förvaltningar varit delaktiga på olika sätt.

Utöver projektparterna har en lång rad andra aktörer samverkat med processen såsom; primärvård, kvinnojour, folkhögskola, Maria Skåne, CSN, samverkansforum kring t.ex. ensamkommande, skuldrådgivare m.fl.

Processmedarbetare, både i Kristianstad och i Östra Göinge har, utifrån behov, kontaktat och samverkat med de aktörer som har behövts. Processen har också väckt intresse hos andra externa aktörer såsom Malmö Stad, Båstads kommun, Bromölla kommun m.fl.

Samverkan mellan projektparterna har i stora drag varit konstruktiv och god. I perioder har det uppstått luckor i Arbetsförmedlingens dagliga närvaro, detta i form av att det inte funnits någon uttalad kontaktperson, eller att representationen i styrgruppen varit något osäker. Bakgrunden till dessa perioder av osäkerhet har varit byte av personer i diverse roller, samt de stora förändringar som myndigheten genomfört de senaste åren.

Processmedarbetare, både i Kristianstad och i Östra Göinge, uppfattar dock att samverkan generellt fungerat mycket bra med både olika förvaltningar inom kommunerna och med Arbetsförmedlingen.

Strategisk samverkan

Den strategiska samverkan i processen har utgått ifrån styrgruppen. I denna del framkommer en hel del kritik i samtal med både processledare, processmedarbetare och representanter i styrgruppen.

Vid en genomgång av styrgruppsprotokoll kan konstateras att strukturen kring mötena varit mycket god. Diskussioner och beslut har dokumenterats väl, och formalia har skötts exemplariskt. Däremot finns det anledning att fundera på gruppens sammansättning, och dess funktion i processen som helhet.

En styrgrupp kan givetvis fungera olika, beroende på vilket syfte den ska ha. Under processens första hälft tenderade styrgruppsmötena bli mer av workshopskaraktär än beslutsmöteskaraktär. Olika, nya, vinklar lyftes och nya idéer kastades fram, detta utan att den operativa processgruppen efterfrågat vägledning. Antalet konkreta beslut var få, däremot framkom inte sällan nya spår som "vi tittar närmare på" eller som en eller annan person i styrgruppen skulle undersöka. Detta bidrog, enligt undertecknad, inte till att driva processen framåt och kunde t.o.m. ibland riskera att försvåra/försena det operativa arbetet.

Med utvidgningen av processen med SamFi-ÖG uppstod också frågan om styrgruppen skulle organiseras på ett annat sätt, med innebörden att alla representanter inte skulle behöva vara närvarande hela tiden. Tanken var att diskussioner skulle kunna fokuseras på specifika delar av processen, t.ex. Östra Göinge eller Unga vuxna.

Den anlidade processledare blev redan från början (i praktiken) sammankallande och föredragande i styrgruppen. I normala fall borde den rollen tas av processägaren då denne äger ansvaret att tillse att processen svarar mot

finansiärens krav. Processledaren kan då fokusera på sin roll som rapportör och länk mellan strategisk och operativ nivå.

Trots att det i ansökan skrivits att representanter i styrgruppen "behöver ha beslutsmandat", uppfylldes detta krav inte fullt ut.

UTVÄRDERING: SAMVERKAN

Processens operativa samverkan har, i sina respektive delar i Kristianstad och Östra Göinge, generellt fungerat väl. I takt med att processen blivit mer känd har ytorna inom respektive kommun blivit mer effektiva och flödet av deltagare har upprätthållits. Genom, inte minst, processledarens aktiva och medvetna arbete har samverkansytor kunnat skapas och utnyttjas utifrån de behov som processen, och i slutändan deltagarna, haft.

Processens strategiska samverkan har inte varit tillfredsställande. Det har varit en otydlig ledningsstruktur och om inte processledaren varit så drivande hade hela processen riskerat att tappa styrfart och kurs. Utvidgningen till Östra Göinge omgärdades strategiskt av otydligheter. Styrgruppens roll, betydelse och ansvar i processen har varit svag.

Implementering

I ansökan angavs att frågor kring implementering skulle bearbetas löpande under processtiden av representanter i styrgruppen. Ambitionen var också att ta hänsyn till ordinarie verksamhets ramar och förutsättningar i utarbetandet av metoder. Det konstaterades dock redan då att parterna inte kunde se att det fanns medel för att driva SamFi inom befintlig ram.

I processens slutskede kan konstateras att det sistnämnda fortfarande gäller. Parterna uppskattar att de resurser som skulle behövas för att driva SamFi inte finns idag.

Samtidigt görs denna bedömning utifrån en operativ mellannivå i aktuella förvaltningar. Det förankringsarbete uppåt som finns som ambition i ansökan har inte nått så långt som var förhoppningen. SamFi är, totalt sett, inte någon dyr verksamhet. Då individerna i målgruppen sedan lång tid uppburit försörjningsstöd eller andra former av bidrag, torde kostnaden för processen strategiskt vägas mot kostnaden för utanförskapet.

En viktig fråga i detta sammanhang är om processen SamFi, för att kunna ge de goda resultat som den gjort, behöver fungera som den gjort under processtiden? Eller kan man ta kunskaper och erfarenheter, som russin ur kakan, och implementera i ordinarie verksamhet?

Min bedömning är att om man (t.ex. i en kommun) vill implementera SamFi så behöver man vara beredd att prioritera det arbetssättet, möjligen på bekostnad av andra arbetssätt. I processen har tydligt visats att många av deltagarna, som alltså befunnit sig i ett långvarigt utanförskap, genom att delta fått ett självförtroende och en framtidstro. Detta gäller inte minst ett antal av de deltagande kvinnorna. Många deltagare har inför avslut velat fortsätta på något sätt, vilket bl.a. har mötts med erbjudande om fördjupningsblock och enskilda samtal.

Några månaders konstruktiv aktivitet kan inte automatiskt uppväga årtal av utanförskap. SamFi är alltså, enligt min uppfattning, inte en kortsiktig enskild aktivitet, utan det är (potentiellt) en början på en väg ut ur utanförskap. Frågan berör alltså i slutänden mer än en enskild förvaltning. Den torde vara en strategisk fråga för hela kommunen, samt en god grund för samverkan med andra centrala aktörer inom välfärden.

UTVÄRDERING: IMPLEMENTERING

Processen har inte implementerats, och förutsättningarna för att det ska ske bedöms idag som låga.

Processens resultat pekar dock starkt mot att den bör värderas annorlunda idag, jämfört med när den designades. Dess potential att kunna vara ett centralt verktyg för att motverka utanförskap innebär att implementeringsaspekterna bör undersökas ytterligare, t.ex. genom att processen förlängs utifrån ett sådant uttalat mål.

Noteringar för framtiden

Samtal för integration syftade till att pröva huruvida gruppbaseade samtalsserier, utifrån väl förberedda teman, kan vara en bra metod för att få personer som befinner sig i ett långvarigt utanförskap att ta steg mot att lämna detta. Under processens gång har metoden anpassats för personer i olika livssituationer; kvinnor, män, föräldrar, unga. Till det gruppbaseade angreppssättet har också lagts individuella moment.

Genom en analys av resultaten, och av processens utveckling, är min slutsats att metoden är användbar och att den mycket väl skulle kunna ingå som ett viktigt verktyg i kampen mot utanförskap. Till saken hör att utmaningarna kring att motverka utanförskap inte tenderar att minska, på många håll är situationen den motsatta. Samtidigt är behovet av att kunna arbeta strukturerat med dessa frågor stort. Det finns givetvis ingen enskild patentiösning utan det krävs en verktygslåda för att möta olika situationer. Samtal för integration är, menar jag, potentiellt ett av de verktygen.

Då arbetssättet i hög grad bygger på väl fungerande samverkan inom och mellan olika aktörer torde Finsam kunna utgöra en god plattform för att utveckla arbetssättet ytterligare, inte minst ur perspektivet implementering.

Nedan följer ett antal operativa och strategiska observationer från Samtal för integration som bör övervägas vid skapandet av framtida processer:

- A. Överväg noga hur styrning och ledning av processen ska gå till, operativt och strategiskt. Styrgruppens syfte och representanternas roller bör vara tydliga och primärt handla om att dels återrapportera till finansören, dels ansvara för att strategiskt bereda väg för den operativa verksamheten samt lösa eventuella konflikter. Processledaren bör vara operativt ansvarig, inklusive att utveckla metoder och arbetssätt, och rapportera till styrgruppen. Ansvarsfördelningen mellan dessa roller måste vara tydlig.
- B. Var noggranna med hur målen för processen formuleras. Tydliga och mätbara mål kan vara goda verktyg för målstyrning, samtidigt som de, om de är otydliga, kan skapa resurskrävande (onödiga) diskussioner och försvåra utvärdering.
- C. Om det skapas samtalsgrupper som innehåller personer som talar olika språk, alternativt har dåliga eller inga kunskaper i svenska, är det synnerligen viktigt att tidigt planera för att hantera den situationen. Erfarenheterna visar att gruppsamtal, även med tolk, blir betydligt svårare och mindre effektiva. Ett sätt att möta detta kan vara fler individuella moment där deltagaren stimuleras att använda svenska, även om denna är svag.
- D. Sätt in Samtal för integration i ett större sammanhang. Hur relaterar insatsen t.ex. till Samhällsorientering inom etablering, SFI eller andra insatser som deltagarna kanske deltar i? Detta kan innebära att man inom en kommun måste lyfta frågorna till en strategisk nivå, t.ex. en förvaltnings- eller kommunledning. Koordineringen mellan olika myndigheter blir här också extra viktig.
- E. Var konsekvent vad gäller krav på deltagande och närvaro. En övervägande andel av deltagarna har med tiden uppskattat sitt deltagande, men ibland har det krävts en del kravställande för att de ska vara aktiva. Det är inte

- ovanligt att deltagare har en historia av deltagande i en rad olika insatser som de varit med i av tvång, men som de uppfattar inte givit dem så mycket.
- F. Processledaren/processledarna har en nyckelroll för att insatsen ska fungera. Han/hon måste ha rätt profil, och ett omfattande mandat från ingående projektparter.
 - G. Om processen förlängs, alternativt det skapas en ny process med denna inriktning; bygg denna på alla de erfarenheter som skapats under de senaste åren. Börja inte om från början utan bygg vidare med det uttalade målet att arbetssättet ska implementeras.